

Sopimusohjaus

Yksityisten sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden hankinta

Hyvinvointialueet aloittavat toimintansa 1.1.2023. Samaan aikaan tulee voimaan järjestämislaki (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021). Sen 12 §:ssä säädetään edellytyksistä hankkia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja yksityiseltä palveluntuottajalta.

Hyvinvointialue (HVA) voi hankkia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja yksityiseltä palveluntuottajalta. Huomioitavia seikkoja:

- Yhdenvertaisuuden pitää toteutua.
- Palveluiden hankkiminen ei saa vaarantaa HVA:n järjestämisvastuun toteutumista.
- HVA ei saa hankkia yksityiseltä tuottajalta palvelua, johon sisältyy julkisen vallan käyttöä.
- HVA vastaa aina palveluntarpeen arvioinnista.

(Lähde: Valviran ja AVIn ohje julkisten hallintotehtävien ulkoistaminen 1.4.2022)

Sopimusohjauksen check-lista, mitä on huomioitava asiakas- ja potilasturvallisuuden näkökulmasta

Sopimusohjauksen taustaa:

- Sopimusohjaus tarkoittaa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuotannon ohjaamista tilaajan ja tuottajan välisillä läpinäkyvillä sopimuksilla.
- Sopimusohjaus kattaa kaikki tilaajien ja tuottajien väliset suhteet ja pelisäännöt, joilla palveluntuotannon ehdoista ja järjestelyistä sovitaan.
- Sopimusohjaus tukee terveitä markkinoita, tasapainoa tuottajien kesken, omaa tuotantoa ja ostopalvelutoimijoita. Varotaan monopoleja: tulee olla mahdollista toteuttaa myös muiden kuin isojen toimijoiden toimesta.
- Ostopalveluna hankittavan palvelun tulee vastata sovittua. Palvelukuvausten tulee olla mukana jo tarjouspyynnössä.
- Palveluiden hankinnassa tarvitaan sopimusosaamista.

Yhteistyö palveluntuottajien kanssa ja palveluntuottajien välillä:

- HVA:n sisällä valvonnan ja hankinnan yhteistyö on tiivistä tiedonvaihtoa puolin ja toisin.
- Ohjaustilaisuudet palveluntuottajille ja markkinavuoropuhelu mahdollistetaan koko sopimuskauden ajaksi.

Sopimuksen sisältöjä:

- Kilpailutusvaiheessa kriteerit (palvelukuvaus) ja sanktiot tulee määritellä tarkasti.
- Kustannustehokkuus ja toimintaperiaatteet tukevat taloutta = kokonaistuloksellisuus, jossa myös laatu näkyy.

- Hankinnoissa on arvioitava vaikuttavuutta systemaattisesti, esim. Digi-HTA, <https://www.ppsph.fi/Tutkimus-ja-opetus/FinCCHTA/Sivut/Digi-HTA.aspx> tai vastaava.
- Varmistetaan, että valmiussuunnittelu, kestävä kehitys ja eettisyys on huomioitu.
- Sopimusohjauksen prosessit on kuvattu. Prosessikuvauksen osana on asiakirjahallinta ja tiedonhallintasuunnitelma kokonaisuudessaan (minne arkistoitu, kuka säilyttää).
- Kuvataan, miten sopimusvalvontaa toteutetaan (omavalvonta ja viranomaisvalvonta).
  - Valvonnan periaatteet aukikirjoitetaan sopimukseen.
  - Varmistetaan, että omavalvontasuunnitelma vastaa palvelun järjestäjän omavalvontaohjelmaa.
- Varmistetaan, että laadun sekä asiakas- ja potilasturvallisuuden rakenteet, roolit ja vastuut on huomioitu sopimusohjauksessa.
- Työkalut laadun sekä asiakas- ja potilasturvallisuuden seurantaan, käsittelyyn, raportointiin ja arviointiin. Sopimuskumppaneilla oltava yhteisymmärrys raportointivelvoitteesta: mitä raportoidaan ja kuinka usein.
- Riskien arviointi ja hallinta. Riskit tunnistetaan jo valmisteluvaiheessa ja voidaan hallita koko sopimuskauden ajan.
- Menettelytavat poikkeamien käsittelyyn.
- Palautteiden, muistutusten ja kanteluiden käsittelyprosessit.
- Kuvaus sosiaali- ja potilasasiamiestoiminnasta.
- Palveluiden käyttäjien osallisuus sopimuksissa:
  - Palveluntuottaja mahdollistaa palveluiden käyttäjien osallistumisen ja varmistaa, että osallisuuden minimikriteerit (tulossa, kansallisen asiakas- ja potilasturvallisuusstrategian 2022-2026 tavoite 1.1) täyttyvät.
  - Palveluiden käyttäjien kokemusten tulee tukea hankintaa.
- Palvelunjärjestäjät edellyttävät palveluntuottajilta säännöllistä työturvallisuuden, työhyvinvoinnin ja työolosuhteiden sekä henkilöstön riittävyyden seurantaa ja raportointia. Tämä tulee sisällyttää palveluyksiköiden vaatimuksiin ja ostopalvelusopimuksiin.

Tämä dokumentti on laadittu Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskuksen koordinoimassa verkostossa 15.3.2022 alkaen. Verkostossa on jäseniä kaikilta vuonna 2023 aloittavilta hyvinvointialueilta. Verkoston puheenjohtaja on potilasturvallisuuspäällikkö Kaisa Haatainen KYS/PSSHP. Sosiaali- ja terveysministeriön nimeämä Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskuksen ohjausryhmä on tukenut dokumentin valmistelua.

Lisätietoja: palvelupäällikkö Jaana Kalliokoski (jaana.kalliokoski@ovph.fi)